

להתחבר – כל המוסיף גורע
הרב מואיז נבון

R. Soloveitchik, Halakhic Man, p.3

Halakhic man reflects two opposing selves; two disparate images are embodied within his soul and spirit. On the one hand he is as far removed from *homo religiosus* as east is from west and is identical, in many respects, to prosaic, cognitive man; on the other hand he is a man of God, possessor of an ontological approach that is devoted to God and of a world view saturated with the radiance of the divine presence.

דברים ד - (א) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל הַחֲקִים וְאֶל הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת... : **(ב) לא תספו** על הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשִׁמּוֹר אֶת מִצְוֹת יְקֹוֹק אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם :

דברים יג - (א) אֵת כָּל הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת **לא תספו** עֲלָיו וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ : פ

ספרי דברים פרשת ראה פסקא פב

... דבר אחר : לא תוסף עליו, מנין שאין מוסיפים על הלולב ועל הציצית תלמוד לומר **לא תוסף עליו**, מנין שאין פוחתים מהם תלמוד לומר **לא תגרע ממנו**, מנין שאם פתח לברך ברכת כהנים לא יאמר הואיל ופתחתי לברך אומר + דברים א יא+ יקוֹק אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יִסְפוּ עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלְף פְּעָמִים וַיְבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דָּבַר לָכֶם, תלמוד לומר "הדבר" (ז"א : ב"לא תספו על הַדָּבָר") אפילו דבר לא תוסף עליו.

רש"י דברים פרשת ואתחנן פרק ד פסוק ב

לא תספו - כגון חמש פרשיות בתפילין חמשת מינין בלולב וחמש ציציות, וכן ולא תגרעו :

אבן עזרא דברים פרשת ואתחנן פרק ד פסוק ב

לא תספו - מדעתכם ותחשבו כי היא עבודה לשם, ג"כ לא תגרעו.

רמב"ן דברים פרשת ואתחנן פרק ד פסוק ב

לא תוסיפו – "כגון ...", לשון רש"י. וכך אמרו בספרי ... ולפי דעתי אפילו בדא לעשות מצוה בפני עצמה כגון שעשה חג בחדש שבדא מלבו כירבעם (מ"א יב לג), עובר בלאו. ...

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יד

אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון "י"י אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים..." וכיוצא בה, לא בקול רם ולא בלחש, שני (דב' ד') "לא תוסיפו על הדבר", ...

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב

הואיל ויש לבית דין לגזור ולאסור דבר המותר ויעמוד איסורו **לדורות** וכן יש להן להתיר איסורי תורה **לפי שעה**, מהו זה שהזהירה תורה "לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו" (דב' י"ג)? שלא להוסיף על דברי תורה ולא לגרוע מהן ולקבוע הדבר לעולם בדבר שהוא מן התורה, בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה. כיצד? הרי כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו מפני השמועה למדו שזה הכתוב אסר לבשל ולאכול בשר בחלב, בין בשר בהמה בין בשר חיה אבל בשר העוף מותר בחלב מן התורה, אם יבוא בית דין ויתיר בשר חיה בחלב הרי זה **גורע**, ואם יאסור בשר העוף ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הרי זה **מוסיף**, אבל אם אמר בשר העוף מותר מן התורה ואנו **נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזרה**... אין זה מוסיף אלא עושה **סייג לתורה** וכן כל כיוצא בזה.

+השגת הראב"ד/ הואיל ויש לב"ד לגזור ולאסור וכו'. א"י כל אלה ישא רוח שכל דבר שגזרו עליו ואסורו לסייג ולמשמרת של תורה אין בו משום לא תוסיף אפילו קבעוהו לדורות ועשאוהו כשל תורה וסמכוהו למקרא כדאשכחן בכמה דוכתי מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ואם גרע לפי צורך שעה כגון אליהו בהר הכרמל אף זה דבר תורה הוא עת לעשות לה' הפרו תורתך, ולא תמצא איסור מוסיף אלא במצות עשה כגון לולב ותפילין וציצית וכיוצא בהן בין לשעה בין לדורות בין שקבעה בדבר תורה בין שלא קבעה. +

הגר"א, אדרת אליהו (דב' יג:א) [מתוך הכתב והקבלה דברים פרק ד]

... את כל הדבר וגו' תשמרו לעשות **לא תוסיף (דב' י"ג)**, פי' להוסיף על גופיה דמצוה, כמו על לולב וציצית, לא יפחות מדי' ולא יוסיף על די' מכאן אמרו לא יוסיף מתנה אחת על מתן ארבע ולא על מתן א' את כל הדבר, שלא יוסיף כהן אפילו דבור א' על ברכת כהנים. ובפי' ואתחנן אמר **לא תוסיפו על הדבר ולא תגרעו ממנו (דב' ד')**, דרשו שלא יוסיפו על תרי"ג מצוות, כי בתחלה אמר שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות, וע"ז אמר לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם לעשות. ובפי' ראה אמר את כל הדבר דרשו רבותינו שבאותה מצוה גופא לא תוסיף ולא תגרע, עכ"ד :

רמב"ן דברים ז:ב

... וכך אמרו (מגילה יד א) לענין מקרא מגלה, מאה ושמונים נביאים עמדו להם לישראל ולא פחתו ולא הוסיפו על מה שכתוב בתורה אפילו אות אחת חוץ ממקרא מגילה "מאי דרוש? [אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה: ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה - ממיתה לחיים לא כל שכן?]" ... הרי שהיתה המצוה הזו [לקרוא מגילה] אסורה להם [אם לא שמצאו רמז בתורה], [והיה נחשב] בכלל "לא תוסיף עליו" (דב"ג), ... ומה שתקנו חכמים משום גדר, כגון שניות לעריות וכיוצא בהן, זו היא מצוה מן התורה [ז"א: לעשות גדר לתורה], ובלבד שידע שהם משום הגדר הזה ואינן מפי הקדוש ברוך הוא בתורה:

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף כא עמוד א

"ושמרתם את משמרת" [ויקרא י"ח:ל], עשו משמרת למשמרתי.

דף על הדף יבמות דף כא עמוד א

ומבאר דמהו ושמרתם את משמרת ה' הוא לעשות משמרת, גדרים וסייגים למצות ה' ...

חידושי הרשב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב את השטן. הקשו בתוספות והא קא עבר משום בל תוסיף, ... והם ז"ל תירצו דלא שייך בל תוסיף בעשיית המצוה שתי פעמים, וברכת כהנים נמי אפי' מברכין כמה פעמים ביום לציבור אחד אין זה בל תוסיף אלא א"כ הוסיף ברכה אחרת משלו כגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וכיוצא בזו, ... והם ז"ל טרחו להעמיד שיטה זו ולא עלתה יפה בידם.

ומסתברא דלא קשה כלל, דלא אמרו התם דאיכא משום בל תוסיף אלא **במה שהוא מוסיף מדעת עצמו** כגון כהן שהוסיף ברכה משלו ואי נמי ישן בשמיני בסוכה במתכוין למצוה ... וכיוצא באלו, **אבל במה שעמדו חכמים ותקנו לצורך אין כאן בל תוסיף** דכבר אמרה תורה על פי התורה אשר יורוד. ותדע לך דהא שמיני של סוכה בזמן הזה מצוה של דבריהם וישנן ואוכלין בה למצוה ואף על גב דבקיאינן השתא בקיבועא דירחא, ... **כל לצורך ב"ד גוזרין ומוסיפין והרשות בידן, וה"ה בבל תגרע לצורך כגון י"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת אף על גב דאמרה תורה תקעו עמדו וגזרו שלא לתקוע** וכל זה לצורך והכא נמי לצורך ראו לתקוע ולחזור ולתקוע ומצוה לשמוע לדברי חכמים מ"לא תסור" כן נ"ל:

~ הומו רליגיאוּסאס או איש ההלכה ~

דברים פרק ד - (א) ועתה ישראל שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ויבאתם וירשתם את הארץ אשר יקוק אלהי אבותיכם נתן לכם: (ב) לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות יקוק אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם: (ג) עיניכם הראות את אשר עשה יקוק **בבעל פעור** כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו יקוק אלהיך מקרבך: (ד) ואתם הדבקים ביקוק אלהיכם חיים בלכם היום:

דברים פרק יב - (כט) כי יכרית יקוק אלהיך את הגוים אשר אתה בא שמה לרשת אותם מפניך וירשת אתם וישבת בארצם: (ל) השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השמים מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר **איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה פן גם אני**: (לא) לא תעשה כן ליקוק אלהיך כי כל תועבת יקוק אשר שגא עשו לאלהיהם **כי גם את בנייהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם: דברים פרק יג - (א)** את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות **לא תסף עליו ולא תגרע ממנו**:

שד"ל, דברים ז:ב - לא תוסיפו: צריך שתשמעו אל החוקים והמשפטים האלה לא בלבד לעשותם, כי גם לעשותם בלי תוספת ומגרעת, וכל זה מפני שהרבה מתועבות העכו"ם נמשכו מעט מעט מן המנהגים הקדמונים אשר היו בעצמם ישרים, וע' למטה י"ב: כ"ט, ל, ל"א, י"ג:א.

R. Soloveitchik, Halakhic Man, p.41

Homo religiosus, his glance fixed upon the higher realms, forgets all too frequently the lower realms and becomes ensnared in the sins of ethical inconsistency and hypocrisy. See what many religions have done to this world on account of their yearning to break through the bounds of concrete reality and escape to the sphere of eternity. They have been so intoxicated by their dreams of an exalted supernal existence that they have failed to hear the cries of the "them that dwell in clay houses" (Job 4:19), the sighs of orphans, the groans of the destitute. Had they not desired to unite with infinity and to merge with transcendence, then they might have been able to do something to aid the widow and orphan, to save the oppressed from the hand of the oppressor. There is nothing so physically and spiritually destructive as diverting one's attention from the world. And by contrast, how courageous is halakhic man who does not flee from this world, who does not seek to escape to some pure, supernal realm. Halakhic man craves to bring down the divine presence and holiness into the midst of space and time, into the midst of finite, earthly existence.